

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy.

zespół (fond) 45.

Archiwum Dziaduszyckich

Część I. Rękopisy Biblioteki Poturzyckiej Dziaduszyckich.

193. Karol Rylski: Relacja o wypadkach w Galicji w 1846 r. Autograf. K. 27.

193

Львівська бібліотека
АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Дігуш. 193

Farmie Wielużny Panie Hrabi!

Przeżytkiem mojego ciotowicka, by oddat wrescie farmie Wielużnego Pana Hrabięgo przyprawione papiery, które raz Pan Hrabię Dobroski jako owoc pamięci o niefortunnym przebytem uważał, które z kłosek publicznych wyszło, a is na mnie się brucha, skompito. Dattoy Bog, żeby się nigdy nie powłóżyto. - Jeżeliś dodał myśli swoje, skutem się do tego obowiązanym, bo widział co się rzeczywiście działo, a jak się wkręcenie ofiarowano, widział bład w stowie i sdyne, mówię to prawdę - bo ta nigdy się nie myła sama, tylko ja, ludzie usunat staraję się.

Z najprawdowidszym skamkiem dla Farmie Wielużnego Pana Hrabięgo przeżytkiem mojem uproszaniem jako uniżony.

1 Lipca 882.

Stuga Rybak

W piśmie Komitetu Demokratycznego, które był
 to z wyzuczeniem, ale nie z prawdopodobnym o przy-
 stąpieniu i nie realnie brzo, wata niejedna
 uwaga, że szlachta jestto coś zeszitego, w naro-
 dzie polskim, jestto korporacja nie narod, a zatem
 że przy nowej rewolucyj brzeba, chce się zabezpieczyć
 przeciw upadkowi, szlachta, koniec lub przynajmniej
 jej istnienie zuokraglic, a dte, jej moralna, w przy-
 sztej in spe Polsce - tak zwany wpływ na in-
 teresa publiczne podzielic między nią i masę na-
 rodu. - Kto ta prawda, mówi, do jakiego stopnia
 mogła ta lub ona teoria być wprowadzona ja-
 ko kadada w życie narodu, ktoz to odgadnie? -
 nie powazy się pewno nikt stanowczo stwierdza
 kraju pragnący decydować naprzód, wiedząc, że
 wyrabianie się opinii publicznej - a zwał idei ka-
 sadniczej - narodowej - nie zależy jedynie od do-
 brze przedłożonego dogmatu politycznego, lecz
 że wpływają nate i traf i ludzie szeregótowi,
 którzy w samem wystąpieniu rewolucyjnym, umie-

Jan
 /

Wykładać niemi, puchlebiając stronniczym na-
mieszaniem, i tym samym sposobem sparaliżo-
wać niejedno państwo, które niby się wkorzeniło.

Przed, Austrią za pomocą policji, prosekcyj i in-
nych obciążonej a w XIX-wiecznych wypadkach
nawet i rzetelnie wyswiadczonej Chłopom, jakkolwiek
przeważaniem w obieg fałszywych wieści o Dożyn-
kach nowatorów, powoli i zimno szedł do
swojego Celu. -

Melternich, owa gwiazda Dyplomacji - illumina-
narr wszystkich pomniejszych głównych gabinetom
ustawnych, parlyzant absolutyzmu i wżorowy
wytrącał idei biurokratycznej i prawdziwym
międzianem ciałem gotował się do przyjęcia i
złamania Demokratycznego Towarzystwa wyzileń. -

Jak Dalece już w roku 1845. była ze strony
Prządu w Galicyi rzecz przygotowana, niech do-
miedzię mój wtajemny wypadek we Medany
Dolnej - na dniu 19. Kwietnia 1845. roku wydatko-
my. -

Na tym dniu wracatem z wesotych Imienin Leona
Sładnickiego, właściciela mióski Kłukowoy

a Administratora Miłany Dolnej a kilku do tej
 należących folwarków. z Towarzystwa miejskie-
 go szlacheckiego trudno cię tak łatwo wyru-
 nąć a dźwierzca, kiedy gospodarza gościnnie
 sam lubisz cię bawić. — Po za Miłana, Dolna,
 obodapiem mąsą, Chłopów, Sab, Dłówek a na-
 wet chłopców styszymy jeden tylko wyraz i
 krzyk „Hola! Haja! koo lo? niemowlo dalej”
 więcej niż stu chłopów a kowami na sztorc
 poradykany, diekierami - bardami etc. a ba-
 by z ogromnym wrzaskiem - wypadaja, jedni na
 przód koni, i zatrzymuja. — Drużay z tyłu w-
 skakuja na bryczce, dla ciężaru, by konie nie
 uciekły z nami, inni zaś na stopnie woko-
 cąwszy zaczynaja, gwałtownymi stowami do
 nas cię odrywać. Sprócz sztorwika do koni
 trzech nas siedziato na bryczce: Komornik
 Puhalski, mój brat Kazimierz, i ja. —
 Puhalski, jako najstarszy i przytomny bar-
 do sztorwika oburzony tak niesłownem a

w czasie Stugolebniej swej sturby publicznej
nigdy nie Doświadczonem abcesowem Chtop,
słwa zachowaniem xtaxi z bryczki - i adły,
wając się silnie. Do obaczających "na cżyj roz"
Kax tu smia gwałty robic?" odbiera od
powiedx "Panowie we Mleżany robian, rewo-
lucyen - spiewają, hurra, strzelają, i krzycają,
że będą chtopów iwc' wyrzynać." Pydatem
się jednej baby "Dla czego spiac nie wkieśx"
na co mi z pewnym akcentem passyj odpo-
wiedziata "że i ona musi ślac na posterun-
ku". - Kto zaś ich posławit, kto nakaz
Dat do zatōżenia Koc na sztorc, do zabry-
mania nas - jak kamien' wodey, przepadło. -
Dochliżmy do karczmy, tam przedstawiamy, na
pót w gniewie, na pót w zadumieniu na śaknie,
spodziewany gwałt, który jak na ten czas za-
Dnym sposobem tłumaczyć niemieliżmy - temu
Chtopskiemu Wojaku, że jesteżmy urzędnikami, mo Chtopi nas za
Cesarskiem, Królewskiem, a nawet ich wta,
sne sprawy mamy nieraz do rozstrzygnięcia, że Austria dopier-
teix to wszystko byłt groch rāncany na ścia,
ne, /
Strach, zwykłe bo-
wim wtedy robi o-
swarcie i gtupe!

x Dadaż, że darcu nam
prow tego do kroku
miecia, że choc nas
w Mfrany przepu-
para, to w kasnie i
w Dobry już sak
byta w pierwszemu
Strach, zwykłe bo-
wim wtedy robi o-
swarcie i gtupe!

Zastępienie stowci przemożto, i mucieliŃny radzi
nie radzi piŃsac - w Ńsalmaich Dawidowych Ńsu -
Kajac Argumentum Do MandatarinŃsa, aby nas
wyrwaŃ z polŃŃanych rak nieprzyjaciol moŃy.
MandatarinŃs Tomkiewicz Ńe jacy polomek Tom,
Kow. / przyjechaŃ dopiero koto 12. w noŃy, kie,
DyŃmy juŃ na ziemi leŃeli - i drzewiaŃ, kaŃ,
Dy podlug drwego wyobraŃenia, odgadywali Ńen
Ńzregolny napad. + Puchalski ni proŃkac po,
lecaŃ ŃŃdziemu w krotkiŃ wyrazach, niech nie
pozwala bezrazadnie ludzi na drodze publicznej
przez ŃktopŃstwo napastylwac - i nie przypuszcz
Ńo do Excessow, a ŃenŃe MandatarinŃs, Ńyli Ńe,
Dzia, Ńyli Dominum, Ńyli Reprerzentant do,
minikalny - a z tego wŃdyŃskiego Ńpięć lwy,
kty na ŃkleuŃte i pierwszy konfny (Knutson,
Ńno) Okwadowego urzŃdu - w kilku wyrazach
oponŃczona, konfederacya, w kilku jeŃzore krot,
ŃŃyŃ wyrazach rozpedzit do domois.

Tako ludzie, ktorzym nie bylko glowne zycia
przeznaŃenie i dostanŃ ŃiŃ do Nieba Ńoi
wiernie na myŃli, leŃz ktorzy niemieli po,
Arzeby

4.

Saic pyłania „Dla czego siedzieli catan noc pod
wartan w kocy ubrojonych Chtopow „pyłaliś”
my cię na różne sposoby naszych nieprzy-
jaciół” Kto wtawiać robił rewolucyę, we
Meksany” — dowiedzieliśmy cię wszystkiego tyle,
że kapral, żołnierz, jadąc przez Meksanę dol.,
na do sąsiedza nowego, usłyszał, jak wiaran mi-
watome spiewata Krakowiaki, na cześć wydoby-
tych z samego dna Kieliszka szutych przedmiotów,
i okrymiesz jako gorliwy urzędnik od Kija
Doniołt urzędowi od Kieszken i Kijow, zaręte we
Meksany okrzyki — Kłose okrymiesz w wyobraze-
niu młodego tego Obrońcy Porządku urociły w
obrazynie zamieszki przeciw krajowym ustawom.
Tyle była taskawa biurokrawca cynkularna ka-
żac puscic w obieg. — Z takich to drobności
rodzą, czego przedstawiania oświ najniewin-
niejszych. — Kolegium Sędziów Karnych, poli-
tycznych i figur administracyjnych, ma w swoim
ręku władzę najwyższą, — wykonawczą, mającą
się wtawiać słowami do spraw przepisanych.
Mejalek, stawa, i życie każdego z Obywateli
Kraju leży w ich ręku. — Niechże Bóg strzeże
każdego zastępując na nieprzyjaciela którego z tych
Administratorów Porządku! — przepaść! —

Sędzia znalazł tatuo Denuncianta, Denunciant ta,
Two pomód do skargi.

A jeśli się kiedy zdarzy,
Że się tobr z tobrm skojarzy,
Biedny kraj - smutni Amieli,
Tylko się diabet weveli! -

Jednostronność w urzędowaniu - czyli raczej prześlca.,
Dowodu wypadająca na Zniewagę, publickności, podła,
porwanie bezprawne, i nie z porządku rzeczy, lecz
z wybredności, i osobistymi widokami potacone,
już dawno zawyżają się i mniej wykożdatconym
niepodobac' a przyszłości obalająca ten porządek
nienaturalny + wbrew prawu i godności cztowie,
cšenstwa, dopiero się przekona, jaka okropna
Znada i bezcelność wtadana nad ogólniem do,
brém!

Saulenfels, lk. Komisarz Obwodowy, ustyszau,
szay o tym wypadku, a mieszkający że nma, w
jednym domu, nibyto oburzony, a więcej że,
by wiecznie milczenie tem przedzej o wyda,
rzenim tem nakazać, namawia mię: „admiral
Din mir sin, und klagen Din nicht mehr
wegen Klumpen nicht öffentlichem Geruchtsfä,
Siegfried

nu, nu wiec Jezu jezu bratku, wiec dal
Czujdel exemplarich /: wyraz urcy urzędowyj
ostanfnu! - Stupi! podatem. - Anu czyby
miz dżis' nauowit do takiej skazy poda-
nia. - Ztożono ad Acla, a ja okrywicie,
ktory i tak z Pradem musiatem choic'
dyc w spokoju dorozumiatem cis - ze trzeba
milerco. -

Rok 1846.

Dżeci prawnadzaj, nad mym Narodem,
a Kobiety rzadzaj, niemi. - Ludu moj,
Zbawcy Twaji zwadzaj, Ciebie, i spro-
wadzaja Cis z dragi, ktora, iic po-
winienes', lecz podniosc Pan
prawice, i wyslapit, by osadzic
ludy. - Izaiasz w dzo. III, w. 12. 13.

Juz dwudziestego Kłocgowitau Lutego niebyto
kadnej Rewolucyj, i zostaty tytko w Obwodach
Lachodnich mianowicie, Farnowskim, Bochen-
skim, Janockim, Sanderkim, Jasielskim
i w wielu miejscach Wadowickiego mogity po-
zabitych, porozbieraue i spalone budynki Dwor-
skie

i Zaroby Zbożowe, fradunek szlachty, ogółem
 wszystkich nie Chłopów, gdzie się podzielić, w do-
 mu bowiem, po większej części krajnowanym
 bali się porzucić, aby się na powrót nie do-
 stac' pod Cez. Lickierę lub Rossę Chłopską,
 a w miejscu niebyto i bardzo mało siedzieć,
 zostaty nieporządki w gospodarstwie, po więzie-
 niach - a raczej domach prywatnych, nato u-
 żytych, petuo winnych i niewinnych kaucjis-
 tych, mnóstwo ludzi bez sposobu do życia, mno-
 stwo wdów, mnóstwo sierot.

Po tak okropnych wypadkach krądzonych ma-
 chaweliżmem urzędników jakież byto dalsze
 postępowanie Prządu? Austria, ona Austria,
 o której Metternich mawiał podczas obrad wie-
 czeńskich, (1815.) jakoby nigdy niewidziata niepry-
 jąca w Polsce wolnej i niepodległej, zostawio-
 ją Urzędnikom cała władza, wykonawczą i
 prowadzenie administracji, oraz wykonanie tak
 zwanego Landsturm, który wtasowi był procdym
 rozbojem na szlachty, ta Austria mówi zaraz
 po rzeci starata się o wyszukanie tych z-
 pomisday

Chłopi, którzy się najbardziej popisywali i tym
rozdawata nagrody; co samo czyniono w woj.
skn. co samo, z zastawionymi w tym czasie
wyrzniękami, których tylko z miejsc delicti po
przeniesiono do innych stajni - a na kaszarach
miał obywateli ziemskich z dopomnianiem się
o krzywdy powrotem podane, dawata nastempu,
jako rozstrzygnięcia: - Jan Lichtenbaum zinn Kn.
Sprei, Just an stin wafrau Zinsfabrik von Just
stun Munim muf uznajnym fabr. - a zatem
nie tylko mienawano w zgodzie z rabusiami pro
wadzonymi do wykonania zbrodni lepiej zbrodni
rozbojem, ale unikano tym sposobem wszelkie
go wdawania się w rozprawnie i floty sąym, bo
kłóby był wstanie uciekły z domu z rodziną
wymienić sprawców czynu, którego nie był świad,
kto? -

W tym samym roku 1846. Zarządnat się po
karymci niedostatek i głód, a rząd sowa
jako w roli opiekuna rozdawata żywność przez
Urządników zbożi, maki, krupy, sól &c. w
mających dla szerególnych miarai, leż sak,
że brat potrzebny, czy niepotrzebny, tak
że chłopi sami się dziwili, z jakiego źródła

te dary wyptywaja, i Ola czego to się Dzieje, mia,
 nowicie w miejscach, gdzie nie rabowano —
 lub nie mordowano — a w takim razie wierni
 swej misyj urzędnicy szeroko rozwodzili się, że to
 za zasługi przywiązania do cesarza!

Bezsilność była posunięta do tego stopnia, że
 Starostowie cyrkularni w własnej osobie Dzia,
 Komali zebranych, zwołanych nade umyślnie go,
 madom, za wierność Cesarzowi okazała, a
 Obrydzicie Ferdynand, ten Antomas jeznicki,
 na wielkim Arkusiu wydrukowanym do swo,
 ich Zbawców, z Jucilulaję, „Linba! Gn,
 Lraun!“ — palnat jak Cicero de pro domo
 sua! —

W roku następnym 847, przy najokropniejszemu
 głodzie Dzia Ojcowski miabyt tyle Dzikowym
 i tylko rozdawat za hipotekę, i na kwitły przez
 Obywateli — exzeto w drodze przymusen — wy,
 Dane — pieniądze przez Delegowanych Komii,
 Sarxy pomiędzy Ohtopów, — i known inlabu,
 lowat się z tyimi samymi Summami jako,
 by i własnej Kreszeni wydanymi na dobrach

wtasciwieli.

Leia pominawszy ze ta odrobinka rzedanych przez
Azaa pieniedzy nie pomagta do rzeczywelnego pora-
kowania Chlopow, i trudnosc dostania Chleba
klatka sie przyczyna, okropnych Epidemii - i pomoi
z głodu byt nie do opisania, zastuguje i to
na uwage, ze nie wszystkie grodze wdownie,
jak byly powinny - dostaly sie do przeknawo-
nych Kieszzonek.

Coz ze potowa, wymorza lej zgrai,

Kaszy potowa, bedas mogli xtupic.

A jekli krecnie sekret sie ukai,

Minister wzniecie ich do wyzszej klasy -

A car da Order - za - Odkazdnosc Kaszy!

/ Mickiewicz. Droga do Rosyji /

Kilka tygodni po ukonczonych juz rabunkach
i Zabojstwach jeszcze nie dosc bylo rzedowi
na tem, i co noc w Obwodach zachodnich je-
dnego lub kilku Obywateli rynnowanu ogniem -
miazaj sie wyraziu trudno - albowiem podpalaczy
nikt nie byt wstanie xtapat, a chociaz ulby
nawet tapano, pokazato sie xaropke potem z
Prolokutu, i to nie byt prawdziwy ztostyniec.
Demoralizowano zatem lud w samej sezie Epoce

IV.

mieszanie i kłęk na różne sposoby; chwyda,
jako się wiecznie utrzymywanego w przedmiotach
politycznego rodzaju klas. -

Przy tem i wśród tego badat Akad jak najściślej
tej opinii, skłębity, opinia miast, które
po większej części, nie trzymaty z rozbestwem
nim chłopotem, najbardziej zaś opinia sa-
mego chłopotu, którego grzech nie chciat ni-
odnie pokutującym - i przeciwnie - wszelkich
wzywaj sposobów, by go nie naprowadzac
na myśl żalu za niego. -

Wielkimi figurami przy wyprawach rozboj-
niczo zabójczych - a polityczne cele mających -
które wojny domowe, narwał najciężniej -
były te dwa potwory Szela w Tarnow-
skim, w Sanieckim Koryga. -

Chyda Ci Zbrodniarze, mimo odebranych z
wyższych nakleń instrukcyj, każdy podług
swego wyposażenia odegrali swą rolę, odrębnie.
Koryga był to prosty rozbojnik, - i jako już
do tej klasy należał, w której przemysł wta-
da - był bowiem mieszkaninem z Liczkowic -
cater, ~~swą~~, chwał wybrzyt na zdobywanie pieni,

dy
/

Ktośi rzezywwiście w wielkiej nagromadził ilosci,
napadł na Bobowę, i do Strabiny Lubieuskiej
należąca, i na Strazę górna, i dolna, i własność
Zarazyckiej, i Tankowa, Lipniexke, i własność Kto,
Sińskiejs, - lecz nikogo jak mówia, - co na,
wet ma być prawdą - Smoja, ruka nie zabít,
leż zato rabowát, co mógł? -

Wypadek w Bobowey w tym jest szczególny, że
niektu ludzi upadłszy do koscioła rzymsko
Katołickiego - i innego tamte strony nie znają,
wyjawczy gór gdzie Ruscy - Stowacki mieszkają,
na koniach, w Okapłach i uzbrojeni go
żać Obrazom Chrystusa - a niektóre rabiać,
pokazato tym czynem, czego ma się spodzie,
mac koscioł po nich! jeżeli jim Stuxiej będzie
przebawat tak łatwo winy aż do drugiej na,
stempnej spowiedzi! - Koryga wtasciwie nie
był polityczną figurą - tylko do Wata,
ludzi - lub jak niektórzy mówili, do Demu
to i patrz Gazety, i bytło prosty rozbójnik,
którego sposobności udaromata Zwierzchnie
twem, a los Dat w rękę piemiądze porabo,
wane na Sklachcie. A jednak: Sen Sam
Koryga, gdy w Roku 847, za popełnioną, w
Szlada w Ciężkomicach Kradzieżi d. Koray Kanta,

fli.

Poszedł się do więzienia, w Wiedniu, kosztował ska-
 zany na lat 10. Za ciężkiego więźnia, — które
 jako fizycznie słaby, trudno przeżyć — leżał dla
 czego? Oto tak: W roku 846 Dowiedziata się
 biurokracyja Cyrkularna w Szwajcarii, że Koryga ma
 ogromne pieniądze, łakują go do Kołczy. Drugie
 mi, mówiąc po prostu, Drzewianin go wypuszcza-
 ją, leżał się okupić musiał, nie wydat, był je-
 dnak zupełnie całego majątku, i nie podzielił
 się z Cyrkulem. — Wzięto go znów szczy-
 tano — a on — ten sam rozbójnik — wbrew
 mówił i odwarciu: „że go pierwszej namawiano
 do Zbrodni okropnej, a dzięki za łaskę matki,
 krótkiej kary go winnym Ośmioletniego
 więzienia wznają — i wyrzucił im bezcel-
 nowić. — Koryga miał Kochankę, którą, de-
 wiesć chodziła, wszystko zaufała, i ta go wy-
 dać miała. — Musiała to być policyjna Agent-
 ka, wrobi Deliti. —

Skela, był to prawdziwy sprzymierzeniec Kory-
 ga, a raczej Starosty Brémuda. — Oddano mu
 zupełne wtódrstwo nad życiem Słachty, Najbar-
 dziej rozjątrzony przeciw rodzinie Boguszów, Kłó-

rychi /

których podspomaniu z nim było, jak mówią kró-
le, za furorę, kłótnię z tej rodziną własną za-
mordował ręką.

Smieszne są rozkazy jego wydawane w ska-
dnie tego helministwa. Podpiszemat Karliki "szce-
la, król Chtopów." - Prząd dla ocalenia go przed
rozbitkami szlachty, i dla Dania dobrego
przykładu, jak się powzięcymy opiekunje -
Drugim podobnego usposobienia Chtopom, ustrzy-
mywat go w Tarnowie na koszt własny, dat
osobne pomieszkanie, i dat wynagrodzenie. -
acknat się jednak, że już trzeba nie być lwem,
lecz lwem, - i wywiózł go z Tarnowa? Gdzie?
mato komu wiadomo. Usunął go z przed oczów. -
/ Dovesse espere volpe et leone: /

Dla usunięcia wszelkich wzorków, skandalow,
z opinii publicznej - a przynajmniej z gadaniny
publicznej - wszystkie najstarsze, najwyższe figury
rządowe zostaty w miarę zaftug lub okakanej
szegosci w obrabianiu Chtopów i w całej tej krowa-
wej akcyj publicznej do wyższych stopni wy-
mienione, lub przynajmniej nie zapomniane. -
a na ich miejsce wstąpiło wstranki popisowe
wielu innych, kłóty jak wieść policyjno-Diplo-
matyczna ogłosiła, wraz z franciszkiem Hr. Star-
Dronem /

mieli odebrać od Najwyższego Rządu polecenie po tym
 w klaszarni kraju klarować się utagodnie umyśle, -
 których jednak najpierwotnym zadaniem było naj-
 pierwiej i wtasciwie przytłumienie głośno odbywa-
 jących się ruchów karmy, za wyrażenie tak okro-
 pne o pomysł wotujące Rządowy. -

Wśród takich jednak nietylko tagodnych środków
 utrzymania nadal porządku, gdy nieporządek sam
 przez się ustat, wydał dekret, mocą którego prze-
 pisano: „Königliche Verordnung über die
 in Klöstern, Mönchen, Wandbrüdern, Landbauern,
 Lehensbauern, Cölibatäre u. s. w. anzugehendes, welche auf
 dem 1ten December d. J. 1846, vom 18ten
 bis inclusive 20. Februar bei dem Landamte in
 ...“

Dalej rząd ojcomski zaprowadził zaraz niemiecki
 język po urzędach, kontrolując najwięcej tych Urzęd-
 owników, którzy po polsku - nie po niemiecku, lub
 tacimnie pisali Protokola się wzięli, niemniej bi-
 jąc jako jastrząb na Adwokatów, którzy gmi-
 niem nietylko stron swoje wnioski, powozy & ro-
 bili po polsku! Również i Karolif Dziejczyński Al-
 nister sprawiedliwości najbardziej się do uprowa-
 żenia w urzędach języka niemieckiego przyłą-
 miał.

Dalej rząd z Landarmeryą zaprowadził Ekspozy-
 tury.

turny Cyrkularne, lecz te więcej dla Policji i rozol-
mowania skarg chłopskich, oraz by prywatne kon-
flikty między Chłopcem a Panem prędko rozstrzy-
gać - Zresztą, Panu nieświe pomoć, i znova bić
chłopa, gdy, jak się to dźiało nierobit s Pańskimi,
imi, ufny w wyrażenia przez Rząd skynionci
„wszystko co Dział Pańskie, będzie ważyć, je-
żeli się poprosicie, tak jak rząd chce” - i kazać
mu przez Łaudarniów perswadować, że Panowie
wyrobili sobie znów utadze, - i tym sposobem
rozdważat umysły. -

Dalej rząd powieit Wiśniewskiego Teofila, i Jo-
zefa Kapusińskiego - Dla przykładu, żeby się nie
wydać za nadto pobłażającym, by nareszcie od-
strążyć Emigracya, od wkraczaniu w Celną pro-
pagandy do Kraju. -

Zaprowadzić Mandatarinów w Obwodach
Zachodnich nie przez Działka, lecz przez Urząd
Cyrkularny obieranych - a zatem Łaufanych -
i pozwalając im nawet przez czas niejaki ubrać
uniformy policyjnego koloru - co niedługo trwato,
bo przeto markowat Szpiegów i/.

Zaprowadzić wybór księży po parafiach z Terna,
nie ad libitum szlachty, jak dawniej. -

Ograniczyć więc prawa szlachty, i dokazać
w Kroskim czasie wiele na swą Korzyść. -

Ależ zato z innej strony. Pozwolił Skadionowi obie-
 cywać ^{sta} szlachty wiejskiej międatki - pozwolił
 mu krzyczyć głośno na urzędników, żeby nie do-
 kuczali szlachcie, - Ale czyż choć jeden został
 ukarany? - pyta szlachta. A Skad mówi: Za-
 có, za gorliwość w służbie, za punktualność w
 dopełnianiu rozkazów wyższych, rząd łaskawo po-
 stępowaniem saraby się sobie sprzeciwił. -

Wydał on na wielkim arkuszu z napisem ko-
 losalnym tytułu Cesarzowskiego Patent, wstawi-
 wie nie wpisać - ni w Dkiewisz - ale jednak
 ujmujący Chłopów, i uchylający karkłki ich
 niewoli państwa wyznanej. -

Posłanowi Wojtów w Cyrkulariach Zachodnich
 do Urzędu Obwodowego wybieranych, i przy tymże
 wielka, przysięga, na wierność związanych,
 do łajemnie wielu, ich potężenia się bierzących,
 przypuszczonej, popierze, towarszy ich Artami
 mocniejszemu na znak zbliżenia ich do siebie.
 Zaokrąglił na wielką skalę wydawanie pasz,
 portów. -

A przystem wpryśstniu Hrabia Skadion jak
 włoży Anrelinisz : " Omnia inspicere, et om-
 nibus

prospicere Aurelius voluit." (Jam wszystkiego
Dopatrzyć, i wszystkim dogadzać wszystkiemu
ztemu zaradzić.)

Najboleśniej jednak było patrzeć po wybuchu
rewolucyjnym - a właściwie po jego postroenie,
nim, jak to właściciele ziem w Galicyi - Galach,
ta - w sensie niewiedzieć czy kosmopolity,
czym - "Ubi bene, ibi patria" - lub też innym -
oko najbardziej głośno podnieśli, że jeżeli ich Rosja
zażąda, to oni najchętniej do niej przy-
staną. Ta więc wchodziła w ogół i słano,
miała nową teorię, troszkę przerobioną Austrią,
miała bowiem Galachta powód: raz dla tego iż
winnym i niewinnym odebrała prawa z tytułu
zwierzchnictwa nad Chłopem pochodzące i
inne - Dalej iż ją, tak okropnie znieważono,
Rządowi było zawołać lepiej - przejść do zbata-
mowania ludzi wiejskich - Chłopów - Kiedy miał
powody mówienia Galachcie, żeby Chłopa ostro
szymata, i postępowanie Galachty w tym wzglę-
dzie nie karcić; - Majestatyczne to Galach-
cica prawo Car Rosyji dostał Kostawia niena-
ruszone. - Co za zmiana nagle, od
Zasad demokratycznych, do podlegania Carowi!

A przecież do pierwszych tak niby skrzętnie dawa-
 ta się skłachta przyznawać. Takto pokazuje się,
 że więcej jest zawziętych ludzi z instynktem, jak
 Zytoman, a w ten to instynkt biją, czy fatwawy
 czyli bez prawni prorocy - i starają go się pod-
 sycac' - i obietnicami smamiac'. - Stupi ludzie
 czepiają się tego, w kim widzą, łwe nadzieje -
 schorze tego, którego się boją! - a jednak w
 klorym widzą, chwilowej naturki. -
 że demoralizacja szlachty, co do prawdziwie pa-
 tryotycznych urosz i przekonania głębszego o
 możliwej przyszłości, była bardzo wielka prze-
 konano się aż nadto przedko. -

Coż bowiem czyniła ta marflwa spoteczeńska
 dopiero co tak podle skimbiona. Czy przyszła
 do wnanania godności swojej? Czy umiała być
 ze wżgardą, przeciw nieprzyjacielowi /: adversus
 hostem sternna semper autoritas. Cicero de officiis /
 Mowa tu o zachodnich lyokutaich Galicyj. -
 Najpierwej w zapale pierwszego gniewu, i oburze-
 nia szlachta po większej części powzięła, niż
 dalej wykrzykiwać, i przysięgać na ubóstwo, na
 wstrzemięźliwość od wszelkich niepotrzebnych wy-
 datków, niż dawać sobie rze, że będzie wiedzieć,

jak sobie postąpić z Chtopem, aby go pozyskać,
lub bynajmniej nie zrobić nieprzyjacielem i.t.p.
Figle, figle, Pamięć Towiański. Już na wielkanoc
myślano inaczej jak w podcie, i pierwsze wy-
stąpienie prawie każdego na wolne powietrze z
kóry, było pierwszym krokiem niedostrzymania
Stoma Danego tak tolemie w kocznie przy kie-
liwaku wódki - bez wyjątku. -

Ten i in był najniższym etugan, ława Łajdaka
rewizora lub Kancelisty Cyrkularnego, a między
w nim Dawnego morderece, - ptaszczyst się przed
tymi Socyuszami rabunków i rzeki, inny znów
Łarax w pierwszym narodnym sklepiek chlipnaw,
sły z przyzwyczajenia bodaj na Kredyt butelka,
porządane od dawona Wegierokiego wino, nim
doszedł do domu, by powitać żonę i dzieci, już
był pijany; - inni podali się na śpiegaw
lub zalecali się przez oskarżenia braci uwisz,
żonnych lub jerrere nie stapanych. - On tak
on inaczej brudno i niegodnie postąpił, i nawet
w kocznie nę przyszedł do tych zasad życia,
które jako tak byli Pauper jużby był znać
powinien. -

Coxi czyniły kobiety? - Niektóre i bardzo wiele
z nich okazywały się prawdziwymi Polkami, i cho-
ciaż nie nosiły żatoby, wiedziały dobrze, że jak o-
kropnymi skutkami będzie dla Polski to przeklęte

nieudanie się partyzanckiej rewolucyj. - Inne zaś
 przywdziwały łatoby to ciarne, to ciarne i białe,
 ponsowe i ciarne jako krowawa, zemię, welony sp.
 szwały i tylko przed Polakami zdejmowały i tym
 podobne stroje gromady. - Leż były i kbrodnie,
 bo niekto z nich uważając, że mężczyźni jeższe
 otugo w koxie poriedca, a moze, jak ich str.
 skono, nie wyjdą więcej, podkaraty się o za
 stempców, donosząc do koxu dla mężczyzn to
 ciasta, to napoje dla ostadzenia przykrego po
 tożemia! -

Rząd się pusił na Dobradzieja, a wybadaw,
 sły pierwej przez szeregow opinia, publiczna, przy
 tem mając wronę, aby doprawdy szwad nie do
 słat apetytu i nie pokusił się na Galicya, - kłó
 ra ma sol przyzta Stadionu, który się dat
 poznac' najpród jako z Stawiańskiego Szerepu -
 Odalej jako zupełnie nowo organizują cały wronę,
 Dników porzet. On to sam krowadzacych szukat,
 krowadzonych bronit, - i niby to, jak rzekłby Łam.
 Darnu, strażnie porzadku w kraju pilnowat?
 a niech no kto zklachcie odważy się dokuczyć,
 to już bij, zabij na niego. -
 Wyszło nawet i OO. Tekmitów do tego, aby ludo
 wi rozkukaniem przedstawiali wrogość postępku.

i zasprzagli postępekstwo dla Prądu, + a ci
Ojcowie między świętych immatrykulowanych już
za życia wciągniesz, godni następny swego pryncy-
pata, który najpierwej był troszkę niebardzo
świętym, potem za Polekeya, swej głowy prze-
mrotniej, i tych, którzy go używali, wyawanso-
wał, ci mówią Ojcowie Święci, mając swoje ofo-
biste cele, troszkę, na oku prawili Kaxania do
Gminu - Ludu - o wielkości zbrodni, o prawdzi-
wej pokucie, a nawet o skaplerkach, miejscach
cudownych i jeszcze tam Dalej! -

Slyszatem Kaxanie ks. Antoniewicza, który
w łapale Chrzesciainskiej wozno mówił "Bracia!
niewierzeie tej mtodziei, która pod szlądarem
Patriotyizmu wywiefka czerwone chorągwie + i
chce was przyciagnac do siebie, aby was spol-
nikami zbrodni uszynic. - Biedzcie spokojni,
a przyjde czas, w którym i nam Bóg poz-
woli byci uczestnikami jego miłosierdzia!" -
w tym byto wlysteko! - i dobre - i roäne!

Przed francuska Stadiona + jako diplomaty-
kiny Emisarinsz przybył do Galicyi, a pozabie-
rawszy od Staroskow odzewy Arystokracji fer-
dynanda względem petnomoienictwa co do głow
szlachty drapnact, niemajac dalej żadnych misyj! -

Aby zaś prawdziwie wyjaśnić, jako dalece mój
 nujące sławowisko polecane było Chłopstwa, i
 jak się mu oddało w Zaufaniu rubiniku opowiem
 wtaśny mój przykład nieskręcając. —

Na dniu 17^{lym} Lutego 1846 r. wyjechałem z Nowego Sa-
 raxa, bo miałem przejechać, że Kommandant Szara, ma-
 jor Putka Hartmann Wejerswari, który miś osobliwie mi
 cierpiat, za narodowe amatorskie przedstawienia, w
 których występowałem — wiedzącoby w exacie niedające,
 go się ruchu że musiałem robić ceremonii; oraz i to dobrze
 wiedziatam, że ambitny starosta Wocheński, na zwiat
 mój dom przed pewnym obywatelom „im ungarisch,
 ich hunsch“ w rozmowie prywatnej. —

Wyjechawszy wśród okropnej zimowej kawięji z Praki,
 dykantem Ignacym Frankowskim przejeżdżając przez
 Limanowa, zastatam w tamtym miasteczku kilku mło-
 dych ludzi — którzy z zwykłym Polakom temperamentem
 gorąco mnie witali, i scieżnieniem rąk dawali
 mi poznać, iż wiedzą, o bliskim wybuchu. — Odro-
 żniąc radziła miłoxenie i nie wydawanie się. Wpó-
 dziejszym dopiero wieku my Polacy możemy postąpić,
 cić się rozważać, będąc zawsze prawie za nadobrot-
 liwymi i Chetptymi przed Ojczyzną. —

W tej samej karczmie w Limanowej na dniu (ile pamięć,
tam) 26. Lutego 846. Franciszek Przeworski -
Ożierzanego Wajnarowy, z pod Pryboma, w Obwodzie
Lanckim z Dubelówki, w tebie sobie wyprał. Ogło-
szono mylnie, że to z poświęcenia; - by nie wydać
Śpiwkowych.

Przyjechałem tego samego dnia, to jest 17° Lutego
846 do Mszany Dolnej, a gdy przy Obiedzie za-
kładem kilku ² salarekty u Adama Ładnickiego, sta-
łem się nakazatem, aby rzeźby do osobnego pokoju po-
święcił, co on też wykonał; lecz czy przez przeczenie,
że dwie Dubelówki, trzy patacze i dwie par pisto-
letów nie były nigdy na bryczce przy mnie, a przez
to przez przywiązanie niewydania mnie, czy przez
obawę, aby je nie zabrano, włożył całą całą broń pod
łóżko, co dało powód skuszeniu, tam bzduręj-
szym Do Denuncjowania mnie przed Obwodo-
wym Urzędem w Łodzi, na mają klórej do Denun-
cjacji potem do Prokuratury Słuchany byłem! -

Zaraz w dniu następującym, 18° Lutego 846 Tom-
masz Willig z żoną, i bratem Teodorem uciekając
do Węgier przez Mszanę Dolną, a idąc nas na
przechadzce z wyrazem przeciwnym oraz gtebo-
kieg. ~~seks~~ tajemniczy, dają nam znać, że w Jar-
nowskim

rzana, szlachta, Chtopi, nawiemy niewidząc jeszcze o koto
 siebie niesfarszcin, dość zimno, a nawet z powadę
 piowaniem, z refalą sąydząc z ich schorowstwa, że
 przy rewolucyjnym wystąpieniu Narodu Amykajan
 odpowiadaliśmy z dość zimna, Krowian, baczni je.
 Onak zaraz, co się we wsi Dzieje, dowiedzieliśmy
 się tyle, że wojła niema. Gdzie był? Oto Koncept
 Praktykant, spaten czas ja teraz Sekretarz prezydialny
 Seelig, przechrzerony tyd wezwwał go do dobt pobli,
 kich wodziekiego, do ^{Pozemby} ~~Chodomy~~, i tam powoławsky
 i innych wojłów dniem brzymat sekrelne narady.
 Mocne byto nasze zadziwienie, gdy wieczór przy Ka
 bawie licznie zgromadzonych mszeczyn, kilku prze
 branych Chtopów - wszyscy prawie pokoje nawie,
 Dziejąc - w ubiorach przy Jasetkach wykrywanych -
 roboto z siebie dla Dzieci zabawe, niebaczni, nie
 kazaliśmy im się rozbiwać, Kto wie czy między nie,
 mi nie byto samego Seeliga, lub innego Enifla,
 ruzka propagandy rzeki.

Na drugi dzień 19° zostaliśmy jeszcze we Mżany
 lecz gdy pogłoski coraz wyraźniejsze o nowych za
 bojstwach i rozbojach Karzety Krazyc, Leon Skad,
 niecki oświadczyt, iż mając we wsi Gosalskiej
 wladnej - w Klinkuszkowy - lud sobie przychylny - tam

77
do Myśzany dotęej spokojnie, zważając na chwilę od
przedmiotu, opowiem, jaki był duch w Gorach, tak
zwanych „na Podhalu” - a raczej, co mogła mieć
na wpływy propaganda demokratyczna na tamte
strony?

Góral, zawiąwszy od Jaxowska, dwie mile od Sa-
da nowego, z ludem wielkim przychodzi do Chle-
ba. To mi nie odbiera się fiżykami i mefelo,
sei. Najwięcej jednak w gorach Czarnego Dunaj,
ca, kamień rzekony w miejscach zadieranych
kalewicią lniem i owsem nie pozwala rolnikowi
wydobyć żyzny plon z ziemi. Głód często się
powtarzający, to jedyny strach na górala. - Czy
ten lud ma religię? Pytanie trudne - odpowiedź
tak: Kosciół o Dwie lub więcej mil często od
porozrzucanych po gorach Chatup goralskich, odle-
gły - a jednak o zabójstwach - rabunkach i kr-
ani tycchu; - widac' tedy, że to lud dobry; tamci-
tomany przystem tak w swoich gorach, że nawet
z pomiedzy nich oddalai się nie lubi. - Moral-
ność kobiet najpiękniejszej poci może w całej
Prowincji Galicyj, na bardzo niskim stopniu. -
Z takim ludem, miał Kmielewicz i Andrusiukie,
wicz do czynienia; jak na niego wpłynęli, niemiem,

Dzaje się, i tak jest w samej rzeczy, że całego Dem.
 bowfki nauzał Kmiełowiczowi i drugim, tego ci
 znów byli apostołami przed innymi. - Demokra-
 cia z francuzką rozumu ich użać nie poprowa.,
 Odła tak ich, jak wstydliwych do prawdziwego Ce-
 lu. - Terwanie się bez sił, pokazato brak roznu-
 mu przy najlepszej chęci. - Wie Zarłuje, z zasad
 Demokratycznych - lecz obrabiany, (jak to był
 słuzególnie wzięty smieszny wyraz) przez Kroy-
 fiów w najszkwniejczy sposób, ten rodzaj poświę-
 cenia widze, w bardzo jasnym świetle, i pokona-
 je w niem wiele chęci osobistego wyszkuzególnie-
 nia się i pokazania. -

Prawda, że przesady tak długo trwaja, jak dłu-
 go przeważne w Narodzie Klasy i instytucie pu-
 bliczne nie zmieniają barwy publicznego życia,
 lecz nie należato z poświęceniem całego kraju
 (Galicyi) Demokracji tylko szukać bogdaj chwila-
 lowego przerwania stagnacji politycznej - o czem
 nie raz wspominauo. -

Bo i na przykładzie się skończyły owe nierozma-
 żone przedsięwzięcia? Trochę się wody ruszy-
 to ze spodu, zamęzito się woda - a po król.

Kuim
/

wydzianiu woda dyktan, blisko na dole położyłato!
Niemyśle, nunciaci, mowis to, com widziat?
Innych ludzi, innego wpływu do zrobienia wra-
żenia trzeba było. Austria sama, tak jest, An-
stria, Daleko więcej jak francuzko - polska pro-
paganda przybliżyła widzących do wyższych, i chce
pobici' na głowę nieprzyjaciół, to jest, exsic' jeszcze
dawsze dywan, Polaki, natchwałita tylko do ka-
bierania z sobą, przyjacini Chtopstwo nieokrzesane.
Dembowski Cywilny Agitator, Ludwik Mierostaw-
ski, Józef Wysocki, wojskowi, szli na nadchmie-
niem, nie swoim, nie widząc przed sobą, rzeczy,
wielkości, to jest potokiem, w jakim się kraj
Znajdywat.

Józef Wysocki, w kursie sztuki wojskowej,
wota "Kiedy starość zada wybić się na wolność
mówi starość - nie jedna jego kasta. /: Ercif
niema lankiej na ziemi polskiej, któraby go w
jarknie utrzymać zdotata." - J przykaza walke
Szwajcarów przeciw Austryj, Holendrów prze-
ciw Hiszpanii, Amerykanów przeciw Anglii,
francuzów przeciw całej prawie Europie. - Lecz
czy znamy historię dobrze? Jeżeli tak jest, wie-
my, że każda kasta, rewolucyjna, narodowa, poprze-

Odaty /

IX.

poprzedzaty mielknie w Narodzie - całym - porodem,
 nicnia się, walki o zasady polityczne, walki o
 Dogmata, a zjad postęp w rzeczach Kosciota, któ-
 re rozświecały umysły Obywateli, i dawaty ten
 instyakt, który stanowi męskosc do zwalczania
 przeciwnictw.

Leza czy się przewisci Chłop polski dla Ojczy-
 zny? To Zapylanie, które dawno zbadane by-
 to bydź powinno, i które (nie mówię z faktu,
 mej ambicji) tylko my tu na zasadzie spr-
 wiedliwego postępowania, i dobrego projektu
 du wybadai byliśmy w stanie, - to Zapylanie
 mi należato do Demokratycznej Partji. -

Partia Demokratyczna mogła nam dać z po-
 między siebie Dzielnych wojskowych, wykłada-
 conych meżów stanu - godnych lekaray, bie-
 głych nauczycieli w teoryjach sztuki, ale co do
 strony obrabiania Narodu nie do niej Zawoi
 nalezat. -

Odpowie kto: że publiczne wychowanie Narodu
 osobliwie w czasach przejstowien, spotecznych
 przystempuje krokiem przyspieszonym, że An-
 chorowic rewolucyj rozproszeni po Kraju w mgnie-
 nin oka ożnajmija, Ludowi przyrzte fuzje i po-
 ciagajaj,

go słowami „Wolności, niepodległości” - o inaczej, Lu-
petnie inaczej pokazato się w Roku 846.

Wracam do Opisu. - Kmielowicz, Andrusikie,
miał być więziony - Chtopstwo gosałski strażito
odmagę, a pomimo, że tak kochali swoich obu prze-
wodców rozpięzchli się to do domów, to do
Węgier i skończyła się na tym Punktie Rewo-
lucja.

Kmielowicz i Andrusikiewicz z wielką, ślato,
ścią Charakteru znosili od Niemców obelgi -
Komisarz Marek niespodziewał żełaza na Ot-
ganiste, który śmiał być dowódcą powstańców,
a Kmielowicz ranny nie mógł być w żełaza

zakutym, Dawano mu ralmek, rzezywicie nie w kilka dniów wy-
reku przyprowadzenia go do zdrowia, lecz by go po-
tem wtrącić do więzienia i dać przykład ukara-
nia. -

Musiato to doprawdy być coś dziwnie pięknego
Kiedy w Niedziela, to jest 23. lutego Kmielo-
wicz w mowę Kazalnej pomobrzywoty przepisana,
Dziwy spardy Demokratycznej w Kosiele w Hoho-
towie - i dalej przy śpiewie Andrusikiewicza po-
błogostawiofszy bron złożoną, przed otwarciem
prosił gorzko Boga o pomysłność dla powstańców,
sądząc że cała Polska, - takim idzie torem.

+ Dwadziecin
kilka dniów wy-
ciągnął mu Cho-
rury Blumenfel-
z miejsca koto
styka w ramien

bo tak się wzajemnie osłabiano. —
 Wieśtety Chochotów i Witów, te dwie tylko wioski
 (ile wiem) były za powstaniem, a mieszkańcy
 Czarnego Dunajca (wsi) nierównie bogatsi
 nawet słofunkowo bardzo majątni ludzie, prze-
 straszeni, i podmówieni przez Niemców sami przeciw
 swojemu najbliższemu sąsiadowi wystąpili do boju.
 Pod kuzniami w Chochotowie z jednej strony blisko
 Owiejska Ludzi z Kmielowiczem i Andruszkiewiczem
 szłem na Czele, z drugiej strony szespicient od
 Straży finansowej Tymbowski i bardzo podobny
 do Generata Bema i wraz z innymi podru-
 dzymi i kilkudziesięciu Chtopami z Czarnego
 Dunajca walczyli na przeciw siebie.
 Ogromnej budowy Andruszkiewicz biorąc w praw-
 wa rękę Dubelłowkę, dżakem i kilkoma innymi
 dat ognia; — a widząc że się szyki przeciwny
 strony mieszają — uchwycił szablę w prawą rękę
 i wrzasnął: "W imię Boga! Jeszcze Polska nie
 zginie!" — i podszedł naprzód na stojącego Tymbow-
 skiego, wyciągnął go, by się poddał, Tymbowski
 zmieszany, lecz nie ustępuje, naciągnął Andruszkie-
 wicz uderza na niego. Rąbia się na szablę.

w tem czasie jedno Andrusikiewicza obala i
spiciewta austryackiego na ziemie, a Chtopstwo
z Kmielowiczem na Czele iwerca z hatadem
na przeciwnika i chce rabat na ziemie leżącego
Andrusikiewicza. - Andrusikiewicza wstrzymuje ich
mięgodna zapamiętaność, i pomimo boju od cięcia -
casy pchnięcia bagnietowego w niższe ziemie - nie
wiele jednak głębokiego - porzuca Andrusikiewicza
i wywodzi na rękach na ożorne miejsce! - gdy w
tem straż finansowa daje ognia, rami Kmie-
łowicza, i rozpraska Chtopstwo powstanie!
Andrusikiewicza wraz z Kmielowiczem i kilku
innymi w niewola wzięty - Rewolucya w tej
stronie zwalczona!

Cóż za skutki wprowadzone z tego nierozbro-
nego, chociaż tak pięknie wykonanego przed-
sięwzięcia?

Kmielowicz przyszedł brachę do zdrowia - cho-
ciaż go podobno nie odzyskał zupełnie, i został
powieszony do więzienia do Sazza, tam osobno
brzymany, potem zawieziony wraz z Andru-
sikiewiczem do Lwowa, gdzie obu haniebnie
braktowano. Kmielowicz po inkwizycyach ska-
zany na śmierć - a Kmielowicz Biskupowi Wójta-
rowiczowi

X.

Wojasowiczowi nakazane Dzieje Konsekracyj, —
 Kłósemu Porządkowi ten też opart, — przecho a
 Rządu popart w nietaske, a gdy na przedflawie,
 nie — niewiem czyje — podobno samego Artybii,
 Rupa Piżateka Wiedeń o ten też dowiedział,
 Skato też — co nigdy niebywato, że już po prze-
 stępianym Dekrecie, Kara Śmierci na 20 lat wię-
 zienia dla Kmielowicza zmienioną. —

Jeszcze też skato z Józefem Kapucyńskim i Teofi-
 sem Wiszniewskim, których dekreta wraz z tym
 na Kmielowicza przyrzęty. Austria prelektła też
 by po wykonaniu Śmierci na Kmielowicza nie
 odsłouchał też od niej Klerus, tak jej potrze-
 bny. — i tyle usług robiały. —

Przekne było pożegnanie Andrusikiewicza, któ-
 ry na 20. lat wyznicia skazany, żegnając
 Dzieci napominał ich przy pożegnaniu, żeby nie
 uważali na jego Kary, lecz byli prawdzi-
 wymi Polakami. —

xx
x

xx
x

Dnia dopiero 5° Marca 846 wróciłem na
 zad do Mszaury & Kłikułowy, a Zastawny dwor

I
Drobnie zrynowany, okna i drzwi wytamane, wszystko
zrabowane, prosiłszy księdza miejscowego, o po-
mieśczenie nas.

Ksiądz Urbanek, rodem Chłop Sandomirski, był
z rodzaju tych ludzi - kłoiący z żmianą, krowia dają
się wycić do najczystszych zbrodni - jaki Pan, Ła-
ki kram! -

Przestrzegat on nas, byśmy Chłopów nie karzeli;
o czym się nikomu nie fuło, a sam z Chłopami
miał podajemne schadzki, i chciał się nas z po-
mieśczenia pozbyć. -

Wiepował Leon Stadnicki swego nalaziasz elano,
wiska, a sadząc się być w prawie ukarania
Chłopstwa; nie chciał wierzyć, że to było roz-
kazem od Boga; pomimo żeśmy już wstępną
styszeł, że Bóg ptacit za głowę słońcy, po-
wotał do siebie wojła, kłoiący zrabował krowa i ko-
nie - i tymi się po wsi podczas naszego wyjaz-
du - po Rabunkin przejeżdżał, udajeł Pana -
Szlachcica - lecz gdy się dowiedział, że my w
Kluczkowy nie zabili i żywi, konie przedał,
a krowa wtarna, ręką siekiera porabiał. -

Powotanego wojła wraz z przysiężnymi i kilku
innymi kazat pomimo przedstawienia z mężem
i brata mego Kazimierza głomy unieść - lecz

jakieś było jego zdziwienie, gdy na drugi dzień dowiedział się, że Chtopstwo uwiecznionych natcheń, miało uwolnić. -

Edyn Śladnickiego podmówione przez księdza Urbanka Chtopstwo wzięto za powód zawieszki i wieczór wotw godziny 5.ej blisko Wilkusa, 10.000 uzbrojonych w szatki i kopy na fators wbito, podsunęto się ku pomieszkaniu Proboszcza, - krzyk "hurra" skwaro, i uderzając nabitymi na fators kofami jedna o drugą dla wydania przez rządzającego szeregu. -

Niematu dla Psychologa byłoby przedmiotem do zastanowienia się - gdyby był ujrzał ten sam gmin tak burznie matrującej Orwaga, w chwili uderzenia dzwónka na kosciele parafialnym na wiec, szorny Anioł Pański uklekałszy z Pokora i modląc się aż do ostatniego wybicia dzwónka. Potem wstając - Anioł strażak nas kofami, Anioł Adaja się biegnąc, by się dostać do nas.

Okropnie przechodziłszy momenta; najwięcej nas obchodziły, będąc niegdyż nami maleńkie dzieci, które bez opieki zostawiać trudno było. Kobiety, jak zwykle Polki, czy anielskiem

J.

przeurokiem, że Bóg nas wysłał w polowie nie
szczęścia, czy właściwym odwaga przywiązania nie
kochały ducha. -

Tak nadzieję wiewiór. Zapaliliśmy po dwie świece
w każdym pokoju - a Książę już się ciągle od
nas uchylał, chował, i w swoim tylko zosta-
wał osobnym podwórkiem - Przez całą noc nie spał-
my. Ledwie świałał światełko, napad na dom to-
ż ślad powtorzony w powiększonej niezmiernie liczbie.
Do tysiąca lub półtora tysiąca ludzi wynosiła
Zgraja rozhułkanego Chłoptwa. Już trudno było
się inaczey ratować, tylko odważnie się postawić,
i Chłoptwo przetrwać, gdy w tem dowiadujemy
się, że nasz gospodarz uciekł, jęszcze nim dzień
zabłyśnął, dragn ku Myślenicom. - Postrasżonych
dwóch ludzi śmiały na kon' dogoniło Książę,
o pół milia i przyprowadziło go jako-lupum in
fabula - w chwili gdy Chłoptwo obelagowało dom
Zupetnie.

Proponowano nam poddanie się. - W wyrazach
oburzenia Książę to udawał, że nam spryja -
do się zbliżał i protestował przeciw Chłoptwu
że jego dom śmie napadać, naręczyć o krajnie
nam, żebyśmy broń wydali, inaczey chłopi dom pod-
palają. -

XV.

Wydaliliśmy broń, i to było hasłem do napadu. Niepomagły drawi zatarasowane meblami, chtënstwo a ośobliwie urlopnicy, - wzięwszy ogromny bełek rozchwiali go, a uderzając jak taranem o drawi, wspaniałko rozbili.

Powiem tu, że do Urzędu Lyrkularnego przed 18, dłym był urlopnicy zwolani, i nazad potem z miasta po dwa dniach rozpuszczeni zostawali.

Wyszła Stadnicki, ja, mój brat, i mój Praktykant, lecz tyle tylko potrzeba było, aby nas widzieli bez broni. - Porwano nas, każdego bez miłosierdzia za wtopy, kopano nogami, biło w kark i w twarz. Co się w tym samym czasie, trochę później, działo z innymi - niewiem. - Ja dostatem wyprowadzony na ganek nogą tak okropnie w plecy, że z siedmiu kamiennych schodów zleciatem na dół, tu dopiero dostatem złożonym we dwoje cepem cięcie w głowę, - i drugi raz w ucho, - lecz tylko pierwssze wzięciem, bo drugi drugim byłem już zbrojzganym krwią, która mocno drany się puszczała.

Porwał mnie wtedy chtëp za chustkę od szyji - a drubując ^{mi} palce guzem w garło mówił "Czy ja leżę, że falachtem strymat?". Pożekaj był, le,

raz

Seraz mam koniec. -

Przyprowadzono mnie, gdzie już byli, Leon Stadnic, ki, mój brat Kazimierz, mój Praktykant, Ekonom i syn jego /: Knieblowie - / Mandatarnisz / Kowalcki / i jego Aktuarisz. Dalej Karol i Antoni, Łokaj, i trzech Chłopów z Kłikuszowy - którzy bronili Stadniczego - Kłikuszów już na publicznym gościncu, wiodącym z Myśłowic - do bariery na moście przywiązano, który nad rzeką Babon, stoi. -

Straszny - okropny - to był widok!

„Boże! jeżeli kiedy nieszczęście nie zmojej winy, lecz wypadkiem wydarzone, znosić będą, pozwól - nich nie znosić go od ludzi, któ, rzy jak zwierzęta djatają!” -

Wotais dewszad „Sanura, sanura” - powtarzano prze, kłóstwa, chwalone się nadawa, sobie wtadzon, rozbijania. - Chociażem zjął pierścien ślubny i wrzucić go do wody, by się w uń ręce nie dostał, lecz ujrzał go parobek młody, a świsgając ten dwie mi, powiem razem z skórami spalcia, wrzasnął:

„Co ty hyciu będziesz xtoło uofit, już ci go mi będzie trzeba!”

Przywiązani - nienugliśmy oprócz stów zadnej wyci obrony. - Lecz zadne nie pomogły przedstawio, nią. -

Tak przemawiano do nas: „A bestio, a wi,
 „Dziś, jaka ślachecka jucha z Ciebie leje się!
 „Kazali nam was wybić – może wy nas tak
 „ze jesteście kiedyś będzietka bili – bies was dia,
 „bli.“ – To znów między sobą „Zabijac' nà za,
 „bijaj, koci tam i ręce, już nie woho, zabijac' –
 Co domnie – przedstawiać, że jestem niewin,
 ny, żeś Ek. Urzędnik, Komornik, mówićem be,
 dac blisko brata do bariery s: poręczy moſto „
 mych: i uwiązany – że jada z nim z Komisją, lecz
 że ostabiony bytem, niewiele słów protestujących
 wyc' mogłem. – Na to oni: „To ty selmo ko,
 „mornik, a ty hychu w ślachecki sukni“ (mia,
 „tem na sobie ekamare: i „Ty Komornik Cesar,
 „ski, a czemu z flakha, szymas“ – „My Panowie
 „teraz, my Wojewody Durnia“! „Pokaż Papiery,
 „kiedyś Komornik“ – stoją i w omdleniu
 patrzaca na te gwałty łona – pobiegła, ile mo,
 gła zamczona po papiery – i przyniosła. Aż
 ledy na nowo: „Pokaż – gdzie tu stoi, żeś ty
 „Komornik!“ Ledwa nie ledwie przekonał ja,
 kiś Urlopnik, który grał rolę starszego, że ja
 rzeczywiście Komornik, lecz nic to nie pomogło!

Zginają papiery w dwoje, - obcierają mi głowę, Krwini,
Zbroczoną, i wotają: "A widziś, kiedy ty słachos,
ki komornik, jaka to twoja juha słachecka
czerwona!" Niechłoscimie zbity Leon Sładnicki
z podród strusów uwał się, więc go związkali tanu
cuchami, i da kapo okropnie boli. - Spuchł był
jak burzka. -

Powładzali nas potem na wozy, poprzymiastywali
nasze do jót drabek, i tak bez butów, boso, i bez
Czapek wieźli do Myślenia i dalej do Boichui -

To się działo już 7° Marca 846. zatem ostatni
dni w całej Galicji byliśmy przedmiotami roz-
bestwienia Chtopskiego przez Austriaków! -

Na drodze ucierpieliśmy wiele, będąc bowiem u-
wiązani do wołów a mając jechać po prywatnej
Sąddeckiej drodze idącej przy rzece Rabcie, takwo
wyobrazić sobie, że każdy kaniem, o który wóz
uderzał, we wszystkich zabolatych koscianach się odes-
wał.

Przyjechaliśmy, raczej przywiezieni zostaliśmy wie-
ści tego dnia do Peimnia, (wsi już w Obwodzie
Boicheniskim leżącej). Tu zajadają z nami do
karcamy - niektołym pozwalają, choć zbrzydki,
Sładnickiemu, mnie i memu bratu nie dają te-
go pozwolenia. Przez całą noc uwiązani - spier

XII.

ná bylišmy wstanie; ať tu w jare godińi godyšmy
 Zajechali, wchodzi ogromnej budowy Chtop, ~~was~~ mie,
 miał się być, Wójtem Gminy Peimia, patrzac na
 nas mówi do Chtopów - „Znowu jakichciś rabu,
 snichów wieście, a niemożliwie to że będzie
 gdiu pozabijać” - Na co nasi konduktorowie od-
 powiadaja, z cicha „fura nie wolno zabijać!” -

Tak byto w samej rzeczy. widziałem jak je-
 fure we Mjazny bylišmy wolni, Dekret Obwo-
 dowego Urzędu „Die Herrschaft des Ordinaris der
 des Landmann hat sich dem furdigen für die Zⁿ“
 künft aufzuführen; - Dada ile paucetam była 24.
 Lutego 896, a zatem jako naturalne Karslowy,
 słowo można dodać „die Herrschaft des Ordinaris der
 dem furdigen für die Landmann hat sich dem furdigen für die
 künft aufzuführen” - „bis auf Klitter“ / ulubiony wyraz
 austriackiej biurokracji / zu karbiten. -

Ten sam wóid mówi „za tego brodara, gdybyś,
 ci byli zabili, byłibyscie 10 franków dostali, a za
 Lywskich tych Ciarachów dostaniecie tylko po 5
 franków” -

Przyjeżdżamy nad Rzekę Raba; a gory wielkie

wielkie śniegi w roku 846 spadły nagle i słońce
podrywały wierzchołki wody z śniegiem przetrwały, a
my w środek dość szerokiej tej rzeki zawięzani
ledwie nie wywracani przez wodne masy, słyszemy
te wyrazy: „Pois ich la przewozić, — kiedy im
się widać nie wiedzieć, lepiej polecić — bo koni
natych szkoda” — Woda po pierści w wozach na
słych prawie była. — Spodziewając się ich po
tak krótkim wyroku będzie wykonanie jeszcze
ścisłe — oddaliśmy ^{się} w ręce boskiej woli pod
Opiekę, a też i oni słuchają jednego z pomysłu
długo siebie starożytnego człowieka z Kieniazkowiec
Zacięli konie — i wywiezli nas szczęśliwie na
brzeg. — W okropnym byliśmy położeniu, gdy
będąc przywiązani samurami, do wozów nie
mogliśmy się ratować a tu tak blisko śmierć
przed nami. —

Dojechaliśmy do Myśkenu, a tam Syndyk Gram-
matyka i Kapitan od Kawalerji, zdziwieni, że jefre
po terminie przywozów, rebeliantów, nie wyszły
jednak, że urzędnik Stapan, zaraz nas rozwiązać,
i pod wartę wojskową oddać, a Chłtopów którzy
nas konwojowali, rozprząść kazali, którzy je

dnako

Wola ofkarzenia nas prosto do Bochni piechotą
poszli.

Wolni od więzów, lecz w innej niewoli; pod stra-
żą, byliśmy po krótkim umyśleniu, że Kwi i niewy-
waża - Zawieziemi Dalej. -

Była to niedziela 8. Marca gdy nas przywiezio,
na do Bochni, o 7. wieczor. -

Pod czas podróży z Myslenic chtëpstwo wy-
chożące z kosciołowa pokazywało nam w różnych
migach, jak to pięknie wisieć, żatowało, żeśmy
się mu wręcz niedostali. - jak do sżubienicy przy-
wiazujemy bzdziemy, lecz przesłanie wyższej O-
paterności, narazie prakonanie, tem nie pro-
pagnowat Chtopio, in verba Magistri, takie
uspokojeniu nam, a ofobliwie miue, wrócito, iż
na złość całemu chtëpstwu, siedząc na wozie
żartowatem z ich przymiotek, co ich, że już z
pretorianiskiego Urzędu w masie skasowanymi ko-
stali, nieamiernie gniewato. -

xx
x   xx
         x

Dalej co się stało - że mna, z moimi łowami
Pryszkami

1

w niezdecyjni nie opisuje, /: par excellence bytem
Lankniety osobno /: - siedziatem w Kozie bardzo
Krocko - wlasny moi koledy miszuzsca stuzej -
i jak, Laco wxiety bytem, Niemiy niewiedzie,,
li, tak ja, dla czego - na jakiej podstawie wypru
skozony kosztom, niewiem. - Najlepiej mi te rzasz
wyeaplikowat Kousyliarz appellauyjny Rainer,
u Ktoiego, jako referenta, moze uszanowanie dnia
9. Czerwiec 846. Sktadatem, Pro suym, sin
forban miszfuldny, yelikom; und uf suyr, faldem
sinem sin Cballantem wist dan Befurdal nuryjsfla
ym, so wura dieß und yosifafan". -

Przed austriacki z podpisem pobożnego Arcy
księcia Ferdynanda d'Este, wydał ogromny Ar.
kusz do wiernych Galicianois, i niektoie z po
winności poddani'kich. zupełnie z mody wypro
wadził, zaprowadził Landarmerja, mienfajet
Mandatarjatom - wydał dekret z 11 Marca
846 do d. 1046. Daleko dawniej przed wybuchem
jak treść pokazuje - napisany - żeby nikt się
pod karą więzienia podług przepisów Koderu Kar,
nego nie wazył, przycygnias' się do sktadek, kto,
ze miaty stwyc' do zasilania polskiej emigra.

cyj
/:

emigracji we francji.

Podam tylko jako postscriptum, że na wtajemniczonej dawnie Czołmęgiów naszym konduktorom Chtopskim wyliczanych styszałem, bo stojąc pod Orłowią prowadzonymi do pokoju drugiego w Cyrkule (i budowli) styszałem jakże oskarżenie bezduszne na nas podawać było, iżśmy 400 broni mieli - wiele wyptaćono, nawet najepokojniej, si - nie wyznali. -

x x x x x

Já rzekłszy treść mojego wypadku oddaję, Lasnie Wielmożnemu Panu Szabiemu jako fatalnemu Obywatelowi, którego dobro kraju i przyszłość naszej Prominij Galicyj szczerze obchodzi, i który jako Maż rozum i serca, niebiednie patrzył na slyl, lecz odgadnie uścucie prowadzącego, którego najmilszą myślą jest Polska, a największym Obowiązkiem - być uściewym Polakiem. -

Stwierdziłem 20. Czerwca 852.

Karol Ryłski

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.